Horváth Péter

Szép, fölösleges dolgok

Majális ***/Szinyei Merse Pál/***

(Rózsi)

Katinka Mondd már, hogy milyen!
Rozál Magas…
Katinka Barna?
Rozál És mindég fütyöl.
Katinka Utánad?
Rozál Magának. Csak úgy. Megyünk a flaszteren… Szökken, forgolódik…
Katinka Más nők után?
Rozál Dehogy! A fényeket vadássza. Kapu alatt mutatta, kék az árnyék. A Dunán meg, te, labdákat dobál a nap!
Katinka Foglalkozása?
Rozál Fest.
Katinka Szobákat?
Rozál Vásznat. Olajjal. Meg akverellez. Szénrajzokat is csinál. Portrét a ligetben, eladja.
Katinka Iszik?
Rozál Engemet akar lefesteni. A Budai Hegypálya kocsiján szólított meg. Mamát kísértem. Ott vallott szerelmet. Első látásra. Még olyant soha. Esküdött a kék szemével.
Katinka A festő, az zsenánt, fiam. Abból semmi nem lesz.
Rozál Párizsba szöktet ősszel!

Katinka Képeken akarnál élni, a Víziváros helyett? Őszi tájban? Rozál? Vámtisztet keress, vagy vasútast. Patikust, cukrászt, tanítót esetleg. Jó a postatiszt, az asztalos. A vigécet kerülni kell, a boltos mind smucig…

Rozál Vasgyárban dolgozik. Spórkasszában pénze van vonatra.

Katinka Szocilista?

Rozál Azt nem tudom, mi.

Katinka Rosszat akarnak. Egészségpénztárat, nyugdíjt… Rebellisek és rossz szagúak. Ráadásul mind hűtelen.

Rozál Ez nem olyan. Nevet a sok fogával. Kroásszantot fogunk reggelizni, a Sanzelízen.

Katinka Ne kezdj vele, fiam, mert rajtavesztesz. Nekem volt már piktorom. Igazi, rendes. Létrája volt és pemzlije. Mozgóba csábított vasárnap, ölébe ültem…

Rozál Mikor?

Katinka Három hétig voltam beteg miatta tavaly márciusban.

Rozál Azt hittem, mandulád van.

Katinka Hiába ültem forróvizes lavórba, doktornak kellett fizetnem. Kétheti bérem ment rá.

Rozál Három gyermekünk lesz. Lánykákat szeretne, mint én vagyok.

Katinka Ott hagy, ha úgy maradsz.

Rozál Irigyled?

Katinka Hová hívott?

Rozál A János-hegyre. Felhőket nézni, közel az éghez.

Katinka Majd én kikóstolom neked.

Rozál Hogyan?

Katinka Elmegyek helyetted.

Rozál Nem!

Katinka Ujjaim köré fogom csavarni.

Rozál Hűséget esküdött az anyja életére.

Katinka Akkor mit félsz?

Rozál Rád se néz majd. Észre sem vesz.

Katinka És ha mégis?

Rozál Gyufát iszom.

Katinka Csúnya görcsöket csinál.

Rozál A gázt nyitom magamra.

Katinka Ugyan, fiam…

Rozál Dunába ugrom.

Katinka Úszol, mint a hal.

Rozál De nem csókolod. Ígérd meg! Szemébe nevetsz, és ott hagyod!
Katinka Édes bolondom! Hát akarnék rosszat neked? Csak miattad teszem, hogy okosítsalak! Majd mindent elmesélek!
Rozál Várni foglak!

És immár a dombon, zöldben, két habosruhás leányzó (a pirosruhás Katinka, kékben Viola) és négy fiatalember. Barna zakó és sárga nadrág: Falvai Jenő, újságíró, Violának udvarol. A másik barnakabátos, gesztenyehajú, ki a pokrócon hasalva nézi őket: Tamás Misa, a költő. Versei jelentek meg lapaljon, színkritikákat ír. Fekete zakóban, csokornyakkendővel a nyakán egy zsidó fiú: Klein Miksa, kereskedő – próbálja Katinkát szédíteni. Az pedig, aki virágot szed, szalmakalapban, vidéki birtokos, bizonyos Bánlaky Menyus. A festő alkalmasint mi lehetünk, vagyis egy közülünk, néha megszólítják, de ő nem válaszol. Festi a képet. A Majálist.

VIOLA *(Falvaihoz, kacagva)* Ne mondja, ön, mint forradalmár?
FALVAI Fiatal voltam. Forrófejű jurátus. Ma már tudom, hogy a jog…
TAMÁS *(gúnyos)* … több pénzt hoz, mint a „rebellió”.
FALVAI Nem a pénzre gondoltam, kollégám, hanem a rendre.
TAMÁS Szabadság helyett? Egyébként nem vagyunk kollégák. Én költeményeket közlök a lapokban, nem rendőrségi beszámolókat.
FALVAI A szabadság álom. Vér és pusztulás. A szabadgondolkodók taszítják mélybe a társadalmat. A csőcselék uralma jön.
VIOLA *(a láthatatlan festőhöz)* Maga mit gondol erről, Pali?
BÁNLAKY Nem gondol semmit. Fest. *(a festőhöz)* Igaz?
MIKSA És magácska, mi is a neve?

KATINKA Katalin.
MIKSA Hogy szabad becéznünk?
KATINKA A kisasszony megfelel.
MIKSA És igaz, *kisasszony,* hogy ön a barátnéja helyett randevúzott a mi Palinkkal délelőtt?
KATINKA Na és, ha úgy van?
MIKSA Akárhogy is, a piktorunk helyében én örülnék e csintalan cserének. Nézze csak, hogy issza magácskát, falja a szemével.
KATINKA Azt szabad. Ruhástól. *(kacéran, egyenest Miksa szemébe)* Bárkinek.
FALVAI *(Katinkához)* Kegyed talán afféle szüfrazsett?
KATINKA Fájdalom, de nem értek franciául.
MIKSA Nem is kell. Akinek ilyen pazar alakja van…
FALVAI Az én barátnőm is harcol a nők jogáért. Mégpedig sajátosan.
VIOLA Jaj, menjen már, Jenőke! Mit ki nem fecseg?
FALVAI Nem visel mídert a drága. Azt mondja, senki nem szoríthatja korlátok közé a „személyiségét”!
VIOLA Pfúj, malac! Jó hogy el nem sorolja, mimindenre vett rá.
BÁNLAKY Nocsak! És mire?
FALVAI Több van földön és egen, Horatio, mintsem bölcselmetek álmodni képes.
TAMÁS Hűség, mindenek felett.
FALVAI A János Vitézben. Bár énszerintem a maguk Petőfije alaposan elhálta azt a francia királylányt. Megengedem, hogy közben „Iluskára” gondolt.
TAMÁS Uram, ön egy halott, lánglelkű poétát mocskol, kinek bokájáig se ér fel.
FALVAI Ezer bocsánat, mester. Alabonőr.
TAMÁS És ön sem tud franciául!
BÁNLAKY *(nyugtatná őket)* Fiúk! Fiúk!
TAMÁS *Á la bonne heure* annyit tesz, éppen jókor, jó időben, ez már döfi! *(Falvainak)* Hát megmondom magának, sosincs jó idő egy forradalmár emlékét gyalázni!
BÁNLAKY Jaj, hagyjuk már a forradalmat. Húsz éve elbukott! Végre nem folyik vér, és hála a bölcs Deák Ferencnek, sínen vagyunk, akár a gőzvasút!
MIKSA Uraim, nem hagynák abba? Legalább most ne politizáljunk. Május van, itt heverünk a zöldben két gyönyörű hölgy körül, barátunk képet fest rólunk az eljövendő századoknak…
BÁNLAKY Csak akadjon kereskedő, ki megveszi.

MIKSA Én vásárolom meg. *(a „festőnek")* Ugye, Pali? *(A festő nem felel.)*
KATINKA És hol fogja tartani?
MIKSA Kirakatomban, kisasszony, a Rumbach Sebestyén utca nyolc alatt.
KATINKA És bárki láthatja majd, ha arra sétál?
MIKSA Remélhetőleg nem túl sokáig. Költőnket fogom kapacitálni, írjon Palinkról kis színest az Estbe, hogy divatba hozzuk. Így a képek majd hamar és jó áron kelnek el.
TAMÁS Én nem tudok parancsra írni, csak ha ihletem jön.
BÁNLAKY Miért nem szagol rohadt almát az úr, mint, mondják, szegény Baudelaire tette volt, ha ihletre vágyott.
TAMÁS A múzsa csókja ritkán csattan el.
BÁNLAKY *(Katinkához)* Hamar, kisasszony, Isten szent nevére, szánja meg!
KATINKA Tessék?
BÁNLAKY Csókolja homlokon!
KATINKA Az urak mindig ilyen zsenántak?
BÁNLAKY Csakis a festőnk érdekében kérem. A költő ihletet kap, ön pedig e csokor virágot, és ki tudja, mit hoz még az este?
MIKSA A legjobb ihletet szerintem némi előleg hozza meg.
FALVAI Bizonyos hölgyek körében így van ez a csókkal is.
VIOLA Pfúj, Falvai! Muszáj magnak mindig ilyen gusztustalannak lennie?
FALVAI *(Katinkára, ironikus)* Avagy „zsenántnak"?
TAMÁS *(Katinkának)* Ne hagyja magát, kisasszony, bántani!
KATINKA Ne féltsen engemet. Tudok én magamra vigyázni.
MIKSA No és a másik?
KATINKA Tessék?
MIKSA A titokzatos barátné, aki helyett kegyed jött el a randevúra.
KATINKA Mi van vele?
MIKSA Éppen ezt kérdezem. Meséljen róla. Milyen?
KATINKA A Rozi?
BÁNLAKY Rozálnak hívják?
KATINKA Butuska kiscselédünk. Még szinte bakfis. Fél éve került fel hozzánk, Bácsalmásról, ha jól tudom.
FALVAI Ezek szerint magácska valódi úrinő?
KATINKA Uram?!
FALVAI Azt hittem, ez kölcsönruhája.
KATINKA Hogyan?

TAMÁS Otromba tréfa volt.
FALVAI *Excusez mois. (Tamáshoz, gúnyos)* Ez jól van itt most? *Permettez vous?*
VIOLA *(Katinkához)* Ne is figyeljen rájuk, szívem. Mind megbolondul, ha új húst szagolhat.
KATINKA *(végképp zavartan)* Tessék?
VIOLA *(Miksához)* Lassan ideje volna mennünk.
MIKSA *(festőnek)* Hogy állsz a képpel, Pali? Már csak egy perc? Hogyan? Hölgyeim, urak, kéretik egy perce mozdulatlan, utána, engedelmükkel meghívom az egész társaságot a Tabánba, vacsorálni….

És újra ketten; a két leányok

ROZÁL Mondd már, milyen volt?
KATINKA Jobb, ha nem tudod, fiam.
ROZÁL Ugye, hű maradt?
KATINKA Ő igen… No de a többi…!
ROZÁL Miféle többi?
KATINKA Kis társasága volt, majálisoztunk a Hármashatárhegyen. Hasonszőrű fiatalurak a barátai, egy költő, egy másik, ki újságokba ír, egy vidéki birtokos és egy kereskedő, kinek boltja van, kirakattal, itt nem messze, meglátod mindjárt. Ott lesz a kép, amit mirólunk festett.
ROZÁL Lefestett? De kár, hogy nem voltam ott.
KATINKA Ne bánd, fiam. Nagyon zsenánt volt, pirultál volna, mint a völgyben a sok pipacs.
ROZÁL Kedvenc virága. Tudom!
KATINKA Amit azok összebeszéltek…
ROZÁL Miről?
KATINKA Csupa sikamló dolgokat. Többnyire franciául.
ROZÁL Te tudsz?!
KATINKA Alabonőr. Vámtiszttől tanultam két év előtt. *(sóhajt)* Jaj, fiam, romlott világ ez. Nem neked való.
ROZÁL Én tisztára mosdatom majd.
KATINKA *(kacag)* A világot?
ROZÁL Csak őt, ha kell. *(szégyellősen)* Szívemben fürdetem.
KATINKA Lavór is megteszi. Csupa festék lett szegényke. Terpentint használj majd, az olajfestéket más nem hozza le.
ROZÁL Terpentin. Nem felejtem. Mondd tovább, mi volt még?

KATINKA Mondtam neki, meghűltél kicsit, azért jövök én helyetted, nehogy azt higgye, nem érdekel már.
ROZÁL Aggódott?
KATINKA Mi az, hogy! Egész elsápadt bele. A többiek ugratták is, hogy csak tán nem lett beléd fülig szerelmes, és az a nő…!
ROZÁL Milyen nő?
KATINKA *Olyan,* fiam. Az is velük volt. A vacsorán berúgott.
ROZÁL Vacsoráltatok?
KATINKA A Tabánba.
ROZÁL Mit ettetek?
KATINKA Leveshúst tormával, sörrel.
ROZÁL Te is?
KATNKA Muszáj volt, fiam, egy nagyvilági hölgynek!
ROZÁL *(kuncog)* Annak adtad magad?
KATINKA Csakis miattad, édesem, hadd lássák, milyen körökbe forgasz. Nem akartam szégyent hozni rád, hogy egy masamóddal barátkozol.
ROZÁL De jó vagy! Nem is tudom, miként köszönjem…
KATINKA Nem volt jelentős áldozat, csak fárasztó kicsit. *(javít)* Mármint hallgatni azt a sok malac beszédet, mikor az a nő a kertben mindnek ölébe ült.
ROZÁL Övébe is?!
KATINKA Nem hagytam, ne félj. Őrá én vigyáztam – neked. Unszoltam is, még éjfél előtt, hogy induljunk haza.
ROZÁL Unszolni kellett?
KATINKA Elég volt nevedet kimondanom, máris felállt. Uraim, mondta, eszküzé, álmodni vágyom Róla, ovoár.
ROZÁL Az mit jelent?
KATNKA Agyő, franciául.
ROZÁL És?
KATINKA Lóvasúton mentünk hazáig.
ROZÁL Te is, vele?
KATINKA Hogy beszéljek rólad, azt akarta.
ROZÁL Igen?
KATINKA Hónapos szobája van, túl a Körúton, padlásablaka.
ROZÁL Felmentél vele?!
KATINKA Mit képzelsz rólam, csacsi. Megvártam, amíg felér, s leinteget. Ezernyi csókot küldött általam, neked.
ROZÁL Tudtam! Tudtam, hogy szeret!

KATINKA Nézd csak, ott a bolt! Fuss előre, szaladj, nézd, mit festett rólunk a hűséges lovag!

ROZÁL *(kifut, sikolt)* Jézuskám! Ez te vagy? Légy átkozott! *(üveg csörömpöl)*

KATINKA Hová rohansz? Rozál! Mi baj van? *(utána indul, elébe jön a kirakat, a betört üveg mögött a képpel:)*

(*Szinnyei Merse: Faun és Nimfa)*

KATINKA Ó, a szégyentelen… Nem is szőke a hajam…

sötét